

درس تاریخ

در کشور

سوئیس

ترجمه و اقتباس
آیدا رامبد

دانشجوی کارشناسی ارشد زبان فرانسه

الف - شیوه نگارش :

خوشبختانه برخلاف کیفیت نه چندان مطلوب ظاهری کتاب های درسی کشورمان، محتوای آنها از زبانی شیوا و رسا و داستان گونه برخوردار است و خواننده ما را حین مطالعه و به خاطر سپردن مطالب دچار سردرگمی نمی کند، در حالی که کتاب های سوئیسی از شیوه نگارش دشواری برخوردار هستند. در هر دو مجموعه کتاب درسی ترتیب و توالی مطالب بخوبی رعایت شده است. کادربندی های رنگی فراوانی در هر دو کتاب خودنمایی می کند و چیزی که درخور توجه است این است که در کتاب های سوئیسی، تاریخ های مهم با خطی بسیار درشت در کادری سبز رنگ نمایش داده شده است؛ این درشت نمایی باعث بهتر حفظ کردن تاریخ مربوطه می شود و به دبیر نیز کمک می کند تا بداند که دانش آموز چه تاریخی را باید به ذهن بسپارد و یا چه تاریخ هایی مهم تر از بقیه هستند. تمامی این تاریخ ها در انتهای کتاب ها نیز فهرست شده اند. در کتاب های درسی جدید ایران بخشی شیرین و خواندنی تحت عنوان «یک توضیح» وجود دارد که می تواند خستگی را از دیدگان خواننده بریابد. در کتاب های سوئیسی نیز چنین

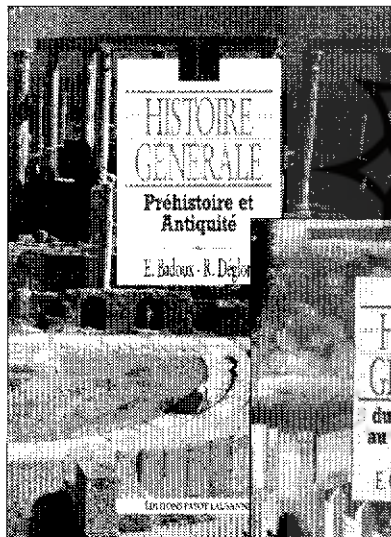
همان طور که می دانیم درس تاریخ، از دروس بسیار مهم است، ولی در کشور ما و در میان دانش آموزان این درس تا چه حد از اهمیت برخوردار است؟ آیا به دیده دانش آموز، درس تاریخ تنها به عنوان یک درس قلمداد می شود و هدف از مطالعه آن کسب نمره بالا به عنوان درسی حفظی است، یا برعکس، شور و اشتیاقی وجود دارد که وی را به مطالعه درس تاریخ سوق می دهد؟ متأسفانه به نظر می رسد که تنها تعداد کمی از دانش آموزان با عشق و علاقه به مطالعه آن می پردازند و بقیه، از آن تنها به عنوان درسی حفظی یاد می کنند، در حالی که مطالعه تاریخ نیاکان و گذشتگان بسیار شیرین و جذاب است، زیرا هر انسانی در ضمیر ناخودآگاه خود به دانستن شرح احوال گذشتگان علاقه مند است. پس چه بسا در سیستم آموزشی نقص هایی وجود داشته باشد که یکی از شیوه های پی بردن به آن مقایسه کتاب های درسی ما با سایر کشورها است تا از این طریق نکات مثبت و منفی آن را بهتر دریابیم. بدین منظور کتاب های درسی تاریخ کشور سوئیس را انتخاب کرده ایم و ضمن مقایسه این دو به نقد و بررسی آنها می پردازیم.

درسی خود، کمتر به تاریخ ملی اش توجه نشان داده است، زیرا کشوری نوپا محسوب می شود و از تاریخ طولانی برخوردار نیست، بنابراین کتاب درسی تاریخ را با عنوان «تاریخ عمومی» و در چهار مجلد به چاپ رسانده است. محتویات این کتاب ها تاریخ جهان را از آغاز تا به امروز مورد بررسی قرار می دهد که قسمت اعظم آن به تاریخ مغرب زمین اختصاص دارد. اما متأسفانه کتاب های درسی دبیرستان های ایران هنوز از داشتن مبحث تاریخ جهان برخوردار نیستند* که خود ناشی از محدودیت های زمانی ساعات تدریس درس تاریخ است، حال آن که می دانیم، اطلاع داشتن از تاریخ جهان، انقلاب های عظیم دیگر کشورها، شناخت پادشاهان و رهبران بزرگ جهان و افراد صاحب نام دیگری که تاریخ را رقم زده اند، ضروری به نظر می رسد. پس شایسته است این گونه مباحث برای دانش آموزان علاقه مند، حداقل برای مطالعه آزاد، ارائه شود.

ج- تاریخ فرهنگ و تمدن:

در کتاب های

تاریخ ایران، به فرهنگ و تمدن اهمیت زیادی داده شده است و به کار

بردن نام شعرا و فرهنگیان و نقش آنها در ساختن فرهنگ و تمدن ایرانی، در کتاب ها کاملاً مشهود است. برای مثال

می توان به شرح حال فردوسی، سیدجمال الدین اسدآبادی و برخی از علما اشاره کرد. در کتاب های سوئیس نیز این اهمیت والا به چشم می خورد، با این تفاوت که آنها فرهنگ و تمدن را تنها در شعر و ادب نمی دانند و با یک دید وسیع تر ابعاد دیگر آن را نیز در نظر گرفته اند. برای مثال در آنها می توان از سبک های معماری هر دوره و برهه از زمان آگاهی یافت و یا می توان تصویری از تمامی

مطالبی را می بینیم. برای مثال در کتاب های سوئیس شاهد بخش هایی از زندگانی خصوصی بزرگان تاریخ، سخنان افراد مشهور و نامی و عکس هایی زیبا نیز هستیم که همگی در کادربندی های رنگی دیده می شوند. مثلاً سخنان و یا بخش هایی از سخنرانی های افرادی چون هیتلر، چرچیل، گاندی و غیره در کادربندی های رنگی در کتاب و متناسب با موضوع مورد بحث، خودنمایی می کنند. هر دو کتاب (ایرانی و سوئیس) در انتهای هر مبحث از نوعی آزمون تشریحی مشابه برخوردارند و هر دو از بخشی تحت عنوان «فکر کنید و پاسخ دهید» نیز بهره مند هستند. تنها تفاوتی که در آزمون های تشریحی مشاهده می شود این است که در کتاب های سوئیس پاسخ سؤال ها معمولاً یک کلمه ای است. برای مثال، نام پادشاه یک دوره یا نام قرارداد مورد بحث آن بخش درسی را مورد پرسش قرار داده اند درحالی که در کتاب های درسی تاریخ ایران شاهد سؤال هایی با جواب های تشریحی هستیم. در ضمن در کتاب های سوئیس معمولاً یک خلاصه در انتهای هر مبحث درسی آورده شده است.

نکته مهم دیگری که در کتاب های درسی سوئیس جلب توجه می کند ارائه یک نامه، قرارداد و یا عهدنامه است و گاهی اوقات نیز

شاهد تصویر سند هستیم که در کتاب به چاپ رسیده است که این ابتکار، خود

باعث یادگیری بهتر مفاد یک قرارداد یا عهدنامه می شود.

ب- تاریخ ملی و تاریخ جهان:

از آن جا که ایران سرزمینی باستانی کهن با تمدنی دیرینه است، طبیعی است که حجم عمده مطالب کتاب های درسی کشور ما را تاریخ ایران زمین تشکیل می دهد، اما کشور سوئیس در کتاب های

فرهنگیان یا نویسندگان را در کتاب نظاره کرد. حتی تغییرات ساختار زبان و زبان شناسی و ریشه یابی بسیاری از لغات مشابه میان کشورها نیز از مطالب مورد بحث است و یا شهرنشینی، صنعت، اولسین کارخانه ها، اولین اتومبیل ها، اکتشافات بزرگ و غیره را گاهی همراه با نمودارهای مربوطه می توان در کتاب های سوئسی شاهد بود که البته درج همه این موارد حجم بالایی از کتاب را نیز طلب می کند.

د- شرح حال اقوام ماقبل تاریخ:

در کتاب های سوئسی به ریشه تاریخ بشریت اهمیت شایان توجهی داده شده است و تاریخ را از ابتدای پیدایش انسان عصر حجر- تغییرات نژادهای گوناگون انسانی با تصاویر واقعی اسکلت بندی ها، اولین اکتشافات بشر غارنشین، خاستگاه تمدن و غیره به صورتی جامع مورد بحث و بررسی قرار داده است. در کتاب های درسی ما، این بحث به صورتی خلاصه ارائه شده است در حالی که چنین مبحثی- یعنی مطالعه اقوام ماقبل تاریخ، بسیار جذاب و خواندنی است و چگونگی نحوه زندگی انسان نخستین می تواند مورد علاقه بسیاری از دانش آموزان واقع شود.

ه- جایگاه ایران در کتاب های تاریخ دبیرستان های سوئیس:
ایران به دلیل تمدن دیرینه اش جایگاه خاصی در تاریخ جهان دارد. اما از آن جا که کتاب های تاریخ سوئسی بیشتر به تاریخ مغرب زمین پرداخته اند و نظرشان به شرق مختصرتر است، در آنها چندان شاهد نقش پررنگ ایران در تاریخ جهان نیستیم، مع هذا ترجمه ای از آنچه در این کتاب ها درباره ایران نوشته شده است را در ذیل می خوانید:

(جلد اول - صفحه ۵۷ - بخش ۳۹)

«امپراتوری پارس ها: حدود ۲۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح، مادها و پارس ها، دو قوم هند و اروپایی در سرزمین ایران سکنی گزیدند. در سال ۶۱۲ قبل از میلاد، سیروس که یک پارسی بود، پادشاهی پارس ها و مادها را به عهده گرفت، او قلمرویش را از آسیای کوچک شروع کرد و تا دریای اژه پیش رفت، سپس پس از فتح بابل تمام سرزمین ایران را از آن خود کرد. در زمان امپراتوری پسرش داریوش، پارس ها تا مصر هم پیش رفتند و حتی به دره های هند هم دست یافتند. داریوش با موفقیت هایش امپراتوری عظیمی را در خاور نزدیک برقرار کرد و بخش های گوناگون قلمروی خود را ساتراپ (satrape) نامید. به داریوش لقب «شاه بزرگ» یا «شاه شاهان» اختصاص یافت. امپراتوری [هخامنشی ها] در ایران تا ۲۰۰ سال یعنی تا سال ۳۳۳ قبل از میلاد مسیح ادامه یافت.»

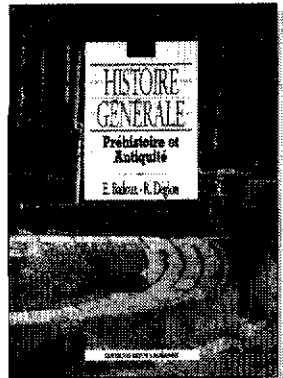
مذهب پارس ها (صفحه ۵۸ - بخش ۴۰)

«پارس ها نسبت به آشوری ها اشخاص بهتری بودند و به اعتقادات و ایمان مذهبی پایند بودند، که شاید ناشی از مذهبشان

بود. آنها از خدایی خالق و نورانی و مقدس یاد می کردند و به زندگی پس از مرگ اعتقاد داشتند و به شعار سه گانه کردار نیک- پندار نیک- گفتار نیک معتقد بودند.»

در کتاب چهارم (بخش ۱۱۱، صفحه ۱۶۴) نیز به نقش ایران در جنگ جهانی دوم به عنوان پل ارتباطی شوروی و آمریکا اشاره شده است.

کتاب اول ۱: ماقبل تاریخ

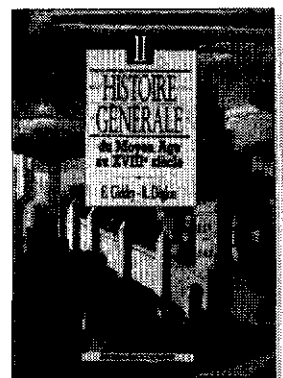

- ۱. دوران پارینه سنگی، نئولیتیک (néoli Thigve) بخش دوم:
- ۱- مصر ۲- بین النهرین
- ۳- عبری ها- پارس ها- فنیقی ها
- ۴- هند و چین
- بخش سوم:
- ۱- شکل گیری یونان باستان،
- ۲- اتحاد یونانی ها، مذهب،

- ۳- دو شهر بسیار متفاوت: اسپارت و آتن، ۴- زندگی در آتن،
- ۵- تفکر و هنر در یونان
- بخش چهارم: روم

- ۱. ایتالیا و مردمانش ۲. رم سلطنتی ۳. فتح و تشکیل ایتالیا
- ۴. جمهوری رم ۵. رومی ها سه قرن پیش از میلاد مسیح
- ۶. جنگ های تنبیهی و فتح مدیترانه ۷. رم پس از پیروزی ۸. بحران در جمهوری ۹. آخرین روزهای جمهوری ۱۰. آگوست و برقراری امپراتوری ۱۱. دو قرن نخستین امپراتوری ۱۲. گل ها ۱۳. تمدن تحت امپراتوری ۱۴. آغاز انقراض امپراتوری ۱۵. میلاد مسیح ۱۶. مثلث مسیحیت ۱۷. تلاشی شدن امپراتوری روم

کتاب دوم: قرون وسطی تا

- ۱۳۱۴ م.
- ۱. اروپای غربی بعد از جنگ
- ۲. امپراتوری رم در شرق
- ۳. اسلام ۴. عظمت کارولین ها
- ۵. کلیسای رمی ۶. جامعه فئودال
- ۷. امپراتوری مقدس- پاپ
- ۸. فرانسه و انگلیس ۹. سن لویی
- ۱۰. جنگ های صلیبی
- ۱۱. قصه ها و قلعه ها ۱۲. توسعه

اقتصادی و شهرها ۱۳. فرهنگ و تمدن قرون وسطایی

- بخش دوم: قرون ۱۴ و ۱۵: پایان قرون وسطی، شروع قرون جدید
- ۱. جهان در سال ۱۳۰۰ ۲. جنگ های صد ساله ۳. تشکیل

۳. اجتماعی ۳. سوئیس سال های ۱۹۱۴-۱۸۴۸. انگلیس ۱۸۷۱-۱۹۱۴
۵. فرانسه ۱۸۷۱-۱۹۱۴. آلمان ۱۸۷۱-۱۹۱۴
۷. اتریش پیش از جنگ ۱۹۱۴. روسیه پیش از جنگ ۱۹۱۴
۹. ایالات متحده آمریکا از استقلال تا ۱۹۱۴. ۱۰. شرق از ۱۹۱۴
۱۱. امپریالیسم، اولین جنگ جهانی

کتاب چهارم: دوران معاصر

- بخش اول: ۱۹۳۹-۱۹۱۹
- دوران مابین دو جنگ
۱. قرارداد صلح ۲. انقلاب
 ۳. شوری ۳. مشکلات قدرت های
 - غرب ۴. ایالت متحده ۱۹۲۹-
 - ۱۹۱۹ ۵. دیکتاتوری هیتلر
 ۶. فرانسه ۱۹۲۹-۱۹۱۹
 ۷. انگلیس ۱۹۲۹-۱۹۱۹
 ۸. آمریکا ۱۹۲۹-۱۹۱۹

۹. روسیه و استالین ۱۰. جنگ ۱۹۳۹-۱۹۳۳

بخش دوم: ۱۹۴۵-۱۹۳۹. از جنگ جهانی دوم- تا جنگ های

سرد

۱. جنگ جهانی دوم ۲. آمادگی های پس از جنگ ۳. تشکیل سازمان اتحاد جهانی ۴. جنگ سرد
- بخش سوم: ۱۹۴۵-۱۹۴۰ جهانی نوین
۱. تعویض اشخاص بزرگ ۲. تقسیم جدید جهان ۳. شرق
 ۴. خاور نزدیک، یک کوره آتش ۵. آفریقا ۶. آمریکای لاتین
 ۷. کشورهای صنعتی غرب ۸. آمریکای شمالی ۹. اروپای غربی
 ۱۰. امپراتوری شوروی ۱۱. پایان جنگ سرد
- بخش چهارم: ۱۹۹۰-۱۹۱۴. سوئیس در جهان تقسیم شده
۱. تا جنگ ۱۹۱۴
 ۲. سوئیس سال های (۱۹۴۵-۱۹۳۹)
 ۳. پیشرفت و رشد (۱۹۹۵-۱۹۴۵)
 ۴. سیاست در سوئیس

نکته آخر این که کتاب های درسی سوئیس از حیث منابع بصری نظیر طرح ها، نقاشی ها، عکس ها و نمودارها و نیز از حیث نوع کاغذ و چاپ از کیفیت بسیار بالایی برخوردار است. طرح روی جلد کتاب های مذکور به شیوه ای بسیار زیبا تهیه شده است، به طوری که در بیننده ایجاد علاقه می کند. کثرت استفاده از انواع تصاویر و نیز در این کتاب ها قابل توجه است.

* زمانی که نویسنده محترم به نگارش مقاله حاضر اقدام ورزید، تاریخ ایران و جهان (۱) هنوز از چاپ خارج نشده بود (رشد آموزش تاریخ).

۴. تشکیل کنفدراسیون سوئیس در قرن ۱۴ و اوایل
۵. لویی یازدهم، سوئیس و جنگ های بورگون ۶. انگلیس در
- پایان قرون وسطی ۷. اسپانیا در اواخر قرون وسطی ۸. ایتالیا در اواخر
- قرون وسطی ۹. امپراتوری مقدس در اواخر قرون وسطی ۱۰. اروپای
- شرقی، جنگ های اُتامن ۱۱. کلیسا در اواخر قرون وسطی

بخش سوم: سال های ۱۵۰۰ و ۱۶۰۰ رنسانس

۱. کشف های بزرگ علمی ۲. جنگ های ایتالیا ۳. رنسانس در
- قرن ۱۶ ۴. اصلاحات و دستاوردهای آن ۵. جنگ های میان ولوآ
- و هبس بورگ ۶. جنگ های دینی در فرانسه ۷. اسپانیا و انگلیس در
- نیمه دوم قرن ۱۶ ۸. تقسیمات ولایتی سوئیس در قرن ۱۶
۹. کشورهای شمال و غرب در قرن ۱۶

بخش چهارم: قرون ۱۷ و ۱۸

۱. فرانسه در نیمه اول قرن ۱۷ ۲. جنگ های ۳۰ ساله
۳. انگلیس در قرن ۱۷ ۴. پادشاهی لویی ۱۴ ۵. قرن لویی ۱۴
۶. خاور نزدیک، آسیا و آفریقا در قرون ۱۷ و ۱۸ ۷. پادشاهی
- اتریش در قرن ۱۸ ۸. روسیه در قرون ۱۷ و ۱۸ ۹. فرانسه،
- لویی ۱۵ ۱۰. جنگ های مربوط به قرن ۱۸ ۱۱. بریتانیای کبیر در
- قرن ۱۸ ۱۲. خاتمه پادشاهی در فرانسه ۱۳. سوئیس در قرون ۱۷
- و ۱۸ ۱۴. استقلال آمریکا

کتاب سوم: از ۱۷۸۹ تا ۱۹۱۸

بخش اول: ۱۸۱۵-۱۷۸۹.

انقلاب ها و امپراتوری

۱. رژیم سابق: فرانسه و قبل
- از انقلاب ۲. مجمع ساختاری
- (۱۷۹۱-۱۷۸۹) ۳. مجمع
- قانون گذاری و جنگ
۴. کنفدراسیون (۱۷۹۵-۱۷۹۲)
۵. کنسول گری (۱۸۱۵-۱۸۰۴)
۶. هیأت مدیره (۱۸۰۴-۱۷۹۵)

۷. سوئیس همگام با امپراتوری و انقلاب

بخش دوم: ۱۸۴۸-۱۸۱۵ جنبش های آزادیخواهانه

۱. اصلاحات ۲. پیمان مقدس و جنبش های آزادیخواهانه
۳. انقلاب آزادیخواهانه در ۱۸۳۰ ۴. لوکو موتیو- کارخانه، تبلور
- اقتصادی- اجتماعی ۵. انگلیس در ۱۸۵۰-۱۸۱۵ ۶. سوئیس در
- سال های ۱۸۴۵-۱۸۱۵ ۷. انقلاب ۱۸۴۸

بخش سوم: ۱۸۷۱-۱۸۴۸: اتحاد آلمان و ایتالیا

۱. جمهوری ۱۸۴۸ و امپراتوری روم و فرانسه ۲. اتحاد ایتالیا
۳. اتحاد آلمان

بخش چهارم: ۱۹۱۸-۱۸۷۱. صنعت و امپریالیسم

۱. اقتصاد ملی و اقتصاد جهانی ۲. تغییرات اقتصادی و